

POGLED NA VLASTITO DJETINJSTVO DJECE I MLADIH S POREMEĆAJIMA U PONAŠANJU ILI U RIZIKU NA RAZVOJ POREMEĆAJA¹

NIVEN KOLLER-TRBOVIĆ*, LILIANA KALČIĆ-GALEKOVIĆ**

Priljeno: studeni 2004.
Prihvaćeno: siječanj 2005.

Izvorni znanstveni rad
UDK: 376.5

Metodom kvalitativne analize teksta doslovnog prijepisa polustrukturiranih intervjua željelo se upoznati pogled na vlastito djetinjstvo 40-ero djece / mladih u dobi od 12-20 godina, koji su se zbog određenih rizika u okruženju, osobnosti i/ili ponašanju nalazili u nekoj od institucionalnih razina procjene potreba za budućom intervencijom. O djetinjstvu i razvoju djece i mladeži s poremećajima u ponašanju ili rizicima na razvoj poremećaja zbog problema u obitelji danas već postoje brojne spoznaje koje, uglavnom, potvrđuju poznate teze: djetinjstvo i odrastanje te djece u vlastitim obiteljima opeterećeno je nizom problema, patologije, nefunkcionalnosti, što vremenom, najčešće, intenzivira i dovodi do izdvajanja djeteta iz obitelji bilo iz razloga odgojne neadekvatnosti obitelji, bilo iz razloga pojave i razvoja, te fiksiranja poremećaja u ponašanju djeteta. Djetinjstvo ove djece, stoga, kako pokazuju istraživanja, razlikuje se od poželjnog i uobičajenog obrasca očekivanja djetinjstva kakvo bi ono trebalo biti i kakvo, najčešće je. Temeljem dosadašnjih spoznaja krenulo se od očekivanja da će pogled na vlastito djetinjstvo djece / mladih, sudionika u istraživanju, biti pretežito loš, negativan jer je riječ o djeci / mladeži koja su u svom dosadašnjem životu doživjela brojne negativne događaje. Rezultati djelomično potvrđuju očekivanja od kojih se krenulo. Pokazalo se da su sjećanja na djetinjstvo, opisi tijeka života, iskustva u obitelji u djetinjstvu, zaista opeterećeni teškim situacijama, događajima, odnosima, promjenama, što je najčešće rezultiralo problemima opstanka obitelji i/ili razvojem problema kod djece, a time i poduzimanjem društvenih intervencija. No, pokazalo se, također, da unatoč tim teškim, bolnim, lošim događajima, opisima, iskustvima, sjećanjima, doživljaj djetinjstva i obitelji u djetinjstvu nije nužno takav. Za pohranu i obradu podataka korišten je računalni program za kvalitativnu analizu teksta Nvivo.

Ključne riječi: kvalitativna metodologija, djeca/mladi s poremećajima u ponašanju i/ili rizikom na razvoj poremećaja, djetinjstvo

Uvod

Svjetska deklaracija o opstanku, zaštiti i razvoju djece (1990, s. 1) navodi da bi djeca trebala živjeti u miru i radosno, u slozi i suradnji, u igri, učenju i stjecanju novih iskustava, no navodi, također, da je brojnoj djeci stvarnost djetinjstva posve drugačija.

Spoznaje temeljene na rezultatima mnogih istraživanja, ali i teorijskim i iskustvenim raspravama brojnih autora kroz povijest, govore o

štetnosti po ukupni razvoj djeteta, života bez adekvatnog odgoja, ljubavi, socijalizacije, usmjeravanja. Najčešće je, naravno, riječ o obitelji iz razloga što pojam djetinjstvo, prije svega, budi asocijacije na život djeteta u obitelji. Goldscheider i Goldscheider (1998) roditeljski dom pjesnički uspoređuju s izvorom snaga koje su potrebne za zadovoljavajuće "porinuće" djeteta u nezavisnost odraslosti. I zaista, daleko najveći broj djece započinje i završava razdoblje djetinjstva u vlastitoj obitelji. No, kako navodi

¹ Ovaj je rad dio projekta Socijalnopedagoška dijagnoza – participacija korisnika u procesu procjene potreba i planiranja intervencija koji se realizira na Odsjeku za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a odobren je i financiran od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske (2002.- 2005.). Više o projektu vidjeti u Koller-Trbović i sur., 2003.

* Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

** Stambene zajednice Dječjeg doma Zagreb